

1997 (2004)

EN KORT PRESENTASJON AV

JEHOVAS VITNER

Innledning

Jehovas vitner oppstod i kristne miljøer mot slutten av 1800-tallet i USA. Dommedagsforventninger knyttet til tolkinger av særlig Johannes' åpenbaring førte til at Charles T Russell fra 1879 utga tidsskriftet *Vakttårnet*, som både argumenterte for og gjennomførte en fundamentalistisk bibeltolking. Vitnene har gjennom historien opplevd mange kontroverser på grunn av sitt særegne og konsekvente bibelsyn og sine utradisjonelle metoder. Etter 1914, da de siste tider etter Jehovas vitners syn tok til, overtok J F Rutherford ledelsen i Vakttårnets bibel- og traktatselskap, som under ham opplevde en voldsom vekst, blant annet fordi moderne massemedia ble tatt i bruk.

I verdensmålestokk er Jehovas vitner en stor og velsmurt organisasjon, med over 5,4 millioner medlemmer i over 200 land, ifølge egne opplysninger. (Tallet er noe lavere ifølge andre kilder.) Virksomheten er særlig basert på drift av store trykkerier, men de arrangerer også store årlige stevner, ukentlige foredrag og bibelstudier i mindre grupper, organiserte dør-til-dør-besøk og mye annet. I Norge har vitnene vært aktive siden århundreskiftet, og har i dag ca 15 000 medlemmer fordelt på 177 menigheter.

Jehovas Vitners organisasjon er sterkt sentralisert, og kan på noen måter minne mer om en multinasjonal (dog ikke-kommersiell) bedrift enn et tradisjonelt kirkesamfunn. Et styrende råd leder hovedkontoret i Brooklyn, New York, og rådsmedlemmene sitter også i alle utvalgene som leder de ulike sidene av virksomheten. Cirka 100 avdelingskontorer rundt i verden sørger for at organisasjonen fungerer, og et system av tilsynsmenn gjør at menighetene hele tiden følger den

Bibelen som basis

I større grad enn i tradisjonell kristendom er Bibelen, og den alene, grunnsteinen i Jehovas Vitners lære og virkelighetsoppfatning (se oversikt over sentrale læresetninger og bibelsteder nedenfor). Det hele begynte som en bibelstudium-bevegelse, og nettopp bibelstudiene ledet til dannelsen av en konfesjon som verken vil eller kan kalles regnes som en del av den tradisjonelle kristenheten. Hovedforskjellen mellom Jehovas vitner og de andre kirkesamfunnene ligger i bibelsynet: Jehovas vitner lærer at Bibelen er "Guds ord" i bokstavelig forstand, og at de oldkirkelige dogmene, ble utviklet noen hundre år senere enn Det nye testamentet, derfor ikke er sanne. Disse dogmene slår fast at Gud er treenig og at Jesus er sann Gud og sant menneske, noe Jehovas vitner altså ikke tror.

Jesus er likevel "Guds sønn", men dette betyr at han er "av guddoms art" og den første Gud skapte - altså ikke Gud selv, slik de kristne dogmene hevder. Jesu død er det offeret som var

nødvendig for å frelse menneskene, og som gjør det mulig å tilhøre Guds rike allerede nå, selv om dette riket ennå ikke har makten i verden.

Den viktigste aktiviteten i Jehovas vitner er - ved siden av forkynnelsen - nettopp bibelstudiene. På søndagsmøtene holdes foredrag om bibelske temaer, basert på disposisjoner fra sentralt hold. Noen kvelder i uken arrangeres også bibelstudium og "tjenesteskoole", der en trener på samtaleteknikk og argumentasjon basert på Bibelen. I tillegg møtes vitnene i private hjem og leser i Bibelen sammen. Dette er å betrakte som menighetens grunnleggende aktiviteter.

Bibelen brukes i stor grad som sannhetsvitne, både når det gjelder etikk, menighetsliv, virkelighets- og historieforståelse: Ved hjelp av en nitidig bibelgransking har en regnet ut at menneskene ble skapt for ca 6000 år siden, og at de siste tider som sagt tok til i 1914. Bibelen har status som en sann bok, også når den kommer inn på naturvitenskapelige spørsmål. Et annet eksempel på denne bibeltolkningen er at Jehovas vitner gjør et poeng av at Jesus ifølge grunnteksten ikke døde på et kors, men på et tre eller en pæl (jf Gal 3, 13). I det følgende vil vi se nærmere på noen av de viktigste konsekvensene av vitnenes bibeltolkning.

Gud Jehova

Bibelen er altså korrekt i vitenskapelig forstand, selv om *enkelte* partier ifølge vitnene skal tolkes symbolsk. Dette har ført til en særlig markering av "merkesaker", for eksempel at Gud har et navn; *Jehova* (jf 2. Mos 3, 14f). Det hebraiske skriftspråket var opprinnelig et konsonantspråk, så usikkerheten er til stede når det gjelder de vokalene som hører med i "gudsnavnet" JHVH. De fleste forskere i dag heller likevel til formen "Jahve".

Poenget er imidlertid ikke om Gud heter Jehova eller ikke, men den *lydigheten* mot Gud som uttrykkes når en bruker det navnet Bibelen foreskriver. "La ditt navn holdes hellig" heter det jo i Fader vår (Matt 6, 9). På mange måter har spørsmålet om Guds navn fått en symbolsk betydning: Jehovas vitner bruker Guds navn, og ikke en tittel, blant annet som et uttrykk for den personlige nærheten til Gud.

Satans herredømme over verden

Jehovas vitner tar også bibeltekstene om Satan bokstavelig. Særlig Johannesevangeliet, Johannes' brev og Johannes' åpenbaring inneholder skriftsteder som poengterer at Satan hersker over verden, og konsekvensen av dette blir selvsagt at en skal leve *atskilt* fra verden. I praksis deltar en ikke i typiske verdslige aktiviteter. Fødselsdager og nasjonaldager oppfattes som brudd med Guds vilje, fordi det dreier seg om å "dyrke" mennesker og nasjoner. Samtidig slås det fast at de lovene i verden som *ikke* bryter med Guds lov, skal følges.

Det er særlig på to områder i samfunnslivet Jehovas vitner glimrer med sitt fravær: I det politiske liv og i militæret. I Norge har heller ikke siviltjeneste vært akseptert, fordi man som sivilarbeider vil stå under militær kommando i en krigssituasjon. På dette området er det imidlertid foretatt en justering. Siden siviltjenesten praktiseres svært forskjellig fra land til land, er det opp til den enkelte å finne en akseptabel løsning på problemet.

Heller ikke på dette området er hovedsaken *hva* som er lov og ikke lov. Det viktigste er for vitnene å ta konsekvensene av prinsippet om at Guds lov står over verdens lover. Jehovas vitner tilhører et annet rike: Guds rike.

Guds herredømme og de siste tider

I Guds rike gjelder *Guds* lov, og denne loven finnes i Bibelen. Guds rike er nå på "forberedelsesstadiet". Med Jesus kom de siste tider for den jødiske ordening, som ble avsluttet med Jerusalems fall i år 70. De siste tider i vår tidsalder begynte altså i 1914. Denne tidsalderen skal snart avsluttes, og en helt ny tidsalder vil begynne. Ifølge tolkingen av Johannes' åpenbaring, Daniels bok og andre apokalyptiske bibeltekster, skal kampen mellom Satans rike (verden) og Guds rike kulminere i en krig ("Harmageddon-krigen", jf f eks Åpb 16, 14). Deretter skal Gud innsette "en himmelsk regjering" med 144 000 medlemmer, og herske over en ny verden (se Åpb 14.1-4).

Mange kirkesamfunn tolker skriftstedene om dommedag og de siste tider mer symbolsk enn Jehovas vitner, som også i denne sammenhengen leser Bibelen svært bokstavelig: Det er snakk om en reell krig og en reell regjering. De 144 000 regjeringsmedlemmene skal "til himmelen", altså tre inn i en annen dimensjon, men "den nye jord" skal både geografisk og historisk opprettes *her*, og befolkes av *alle* mennesker som finnes verdige til evig liv (se Åpb 7, 9).

Guds herredømme skal altså realiseres fullt ut *etter* Harmageddon-krigen, og Jehovas vitner *vitner* nettopp om dette. De har gått i Guds tjeneste, og er på den fremtidige seierherrens side. Mange detaljer om den nye regjeringens ordninger er allerede kjent, fordi de er åpenbart i Bibelen. For eksempel vet Jehovas vitner allerede nå at jorden *ikke* skal avfolkes og at mennesker *ikke* skal dømmes til helvete. Helvete er tvert imot en oversettelse av *Gehenna* (et sted utenfor Jerusalem, der søppelbålene brant), og brukes om det stedet der Satan og hans demoner skal kastes og til sist utslettes. De menneskene som ikke får evig liv vil derimot oppleve evig tilintetgjørelse ("den annen død") (se f eks Matt 25, 41 og Åpb 20, 13f). Nesten alle som har dødd gjennom historiens løp, skal vekkes opp fra de døde, og dømmes: De som Gud godkjenner skal få evig liv, de som har gjort ondt skal utslettes.

Til tross for læren om evig utslettelse, er det viktig å få fram at Jehovas vitner har *håp* for fremtiden, på grunn av forventningen om et jordisk paradys.

Menighetsliv

Også når det gjelder kristne skikker og ritualer, er Jehovas vitner svært konsekvente. De følger Bibelens beskrivelser av menighetsordningen fra den første kristne tid. Det å *studere* Bibelen er som nevnt den grunnleggende aktiviteten. Ingen presteklasse med egne rettigheter og sakramental funksjon skal skilles ut i menigheten, en følger derimot prinsippet om "eldstebrødre" (se f eks Matt 23, 8 og Tit 1, 5).

I tråd med baptistisk bibeltolking er voksendåp ved full neddukkning en selvfølge, og flere andre forhold begrunnes med bibelvers: Bønnene rettes direkte til "Gud Jehova" i Jesu navn (1. Tim 2, 5), forsamlingshuset ("Rikets sal") er uten utsmykning (2. Mos 20, 4-5), og sabbatsbudet anses som ugyldig (Gal 4, 9-11). En annen skikk som er svært omdiskutert

begrunnes blant annet i 1. Johannesbrev kapittel 3: Dersom noen praktiserer synd, og ikke vil forandre seg tross gjentatte samtaler, skal de støttes ut av menigheten.

På et møte i Rikets sal er det særlig tre aktiviteter som finner sted: Den viktigste er selvsagt bibellesing og -tolking. Tolkningen framkommer i dagens preken, som gjerne er et foredrag basert på en disposisjon fra hovedkontoret i Brooklyn. Dessuten er det, som i andre konfesjoner, viktig med både sang og bønn. Like viktig som de åpne møtene, er bibelstudiegruppene i hjemmene og "tjenesteskolene" der en får veiledning i samtaleteknikk og lignende.

Etikk

Også den personlige moral og etikk forankres i Bibelen. Gjennom bibelstudier og tidsskrifter ledes vitnene til å fokusere på det som anses som viktigst. Moralen kan karakteriseres som en "endetidsmoral": Man lever i vissheten om at "enden er nær", og det er viktig å markere at en tilhører den alternative bevegelsen som vitner om at Gud snart oppretter sitt rike.

Et vitne står altså fram og vitner om sannheten, og dette settes i sammenheng med evangelienes beretning om hvordan Jesus sendte ut sine disipler to og to. Derfor er husbesøk viktige, både for å forkynne frelse, for å *vitne* om både det som har skjedd og det som skal skje, og for å tilby gratis bibelkurs.

Ellers kan vitnenes moral og etikk karakteriseres som puritansk - en følger Bibelens påbud og forbud så langt det er mulig. Årsakene til dette ligger som tidligere nevnt forankret i bibelsynet, men også i det faktum at vitnene mener seg å representere det framtidige Gudsriket. De følger derfor Gudsrikets etikk, i kontrast til denne verdens etikk.

Et bibelsk forbud som har ført til en svært særegen regel, finner vi i 3. Mos 17, 14: "Dere må ikke spise blodet av noen skapning, for blodet er livet i hver skapning. Den som spiser det, skal utryddes." Dette tolker Jehovas vitner som et generelt forbud mot å føre blod inn i kroppen, og tolker Apostlenes gjerninger 15.28ff som en gjentagelse av dette budet. Det gjøres mye arbeid for å kombinere dette forbudet mot blodoverføring med et akseptabelt forhold til sykehus, leger og ikke minst myndighetene i de enkelte land. Blant annet arbeides det med informasjon om kunstige bloderstatninger, blodstoppende midler og lignende.

Jehovas vitner i dag

Siden opprettelsen av Vaktårnets Bibel- og Traktatselskap på 1880-tallet har Jehovas vitner gjennomgått mange forandringer. Nye oversettelser av grunnteksten, arkeologiske funn og andre faktorer bidrar til at *Vaktårnet* av og til går ut med nye tolkninger av læren. Ulike ledere har dessuten lagt vekt på ulike sider ved virksomheten, og den relativt harde konfrontasjonslinjen fra bevegelsens tidligere tider har nok myknet noe i våre dager. Lojalitet innad i bevegelsen er viktig, og kritiske synspunkter har ikke alltid blitt akseptert fra medlemmene. Bare utenforstående og avhoppere har framført offentlig kritikk.

De siste årene har for øvrig Jehovas vitner gått ut med mye informasjon til skoler og andre samfunnsinstitusjoner. De ønsker gjensidig respekt og et visst samarbeid mellom vitnene og

det øvrige samfunnet, og det er derfor viktig at både lære og etikk blir forklart på en måte som hindrer unødige misforståelser, ikke minst av hensyn til barna.

Menneskesyn

Jehovas vitner oppfatter mennesket som aktør i et stort drama som nærmer seg sin siste fase, nemlig den endelige kampen som skal finne sted mellom Gud (Jehova) og Satan. I tråd med vanlig kristen oppfatning er mennesket skapt av Gud, og skapt til å ha samfunn med Gud i all evighet. Men på grunn av Adam og Evas synd er mennesket blitt dødelig. Det at Jehova skal opprette sitt Gudsrike, innebærer at nesten alle mennesker skal gjenoppstå, og de som har tatt imot frelsen skal leve evig her på jorden.

For å få evig liv må mennesket akseptere Guds herredømme allerede nå, noe som innebærer at en vitner for Gud. I praksis betyr dette gjerne at en blir medlem og døpes som voksen i Jehovas vitner, lærer Guds vilje å kjenne gjennom *Vakttårnets* bibelstudier, og forsøker å holde Guds bud. Ved å være lydige på denne måten, gjengjelder en den kjærligheten Gud viste mennesket da Jesus ofret seg som en løsepenge for menneskene.

Mennesket er altså ikke noe guddommelig vesen, men en *skapning*. Jehovas vitner tar sterk avstand fra alle religiøse retninger som på noen som helst måte tilskriver mennesket en "evig sjel", "guddommelig gnist" eller lignende. Tvert imot advares medlemmene mot alle former for religiøst svermeri eller organisert samarbeid med andre religioner. Hele verden, også religionene, ligger nemlig under Satans herredømme. Likevel har Gud gitt mennesket frihet til å velge, derfor har også Jehovas vitner alltid kjempet for religionsfrihet. Det er særlig ett valg som er avgjørende for fremtiden: Vil mennesket følge Jehovas lover, slik de er nedfelt i Bibelen, eller verdens skikker, som er inspirert av Satan.

Hva Jehovas vitner tror (ingen trosbekjennelse, men noen sentrale bibelsteder ordnet etter temaer)

Læresetninger	Bibelsk begrunnelse
Bibelen er Guds ord og inneholder sannheten	2 Tim 3:16,17, Joh 17:17
Guds navn er Jehova (også uttalt Jahve)	2 Mos 3:14,15
Kristus er Guds sønn og underordnet Gud	Matt 3:17, Joh 8:42, 14:28, 20:17, 1. Kor 11:3, 15:28
Kristus var den første Gud skapte	Kol 1:15, Åp 3:14
Kristus døde på et tre (en pæl), ikke på et kors	Gal 3:13, Apg 5:30

Kristi menneskeliv ble betalt som en løsepenge for lydige mennesker	Matt 20:28, 1 Tim 2:5, Tit 2.14
Kristi ene offer var tilstrekkelig	Rom 6:10, Hebr 9:25-28
Kristus ble oppreist fra de døde som en udødelig ånd	1 Kor 15:45, 1 Pet 3:18, Rom 6:9
Kristi nærvær er i ånden	Joh 14:19, Matt 24:3, Sal 110:1,2
Guds rike ved Kristus skal innføre fred på jorden og styre med rettferdighet	Jes 9:6,7, 11:1-5, Dan 7:13,14
Riket skal innføre ideelle livsforhold på jorden	Sal 72:1-4, Åp 7:9,10,13-17, 21:3,4
Jorden vil aldri ble ødelagt eller avfolket	Sal 104:5, Jes 45:18, Sal 78:69
Gud skal ødelegge den nåværende tingenes ordning i Harmageddon	Åp 16:14,16, Sef 3:8, Dan 2:44, Jes 34:2
De onde vil bli utslettet for bestandig	Matt 25:41-46, 2 Tess 1:6-9
De som Gud godkjenner, vil få evig liv	Joh 3:16, 10:27,28, 17:3
Det er bare én vei som fører til livet	Matt 7:13,14, Ef 4:4,5
Vi lever nå i "endens tid"	Matt 24:3-14, 2 Tim 3:1-5, Luk 17:26-30
Menneskene dør på grunn av Adams synd	Rom 5:12, 6:23
Menneskesjelen slutter å eksistere ved døden	Jak 5:20, Esek 18:4, Sal 146:4, Joh 11:11-14
Dødsriket er et hvilested	Fork 9:10, Sal 6:6, Job 14:13
Helvete er ikke et pinested, men står for evig utslettelse	Matt 10:28, Åp 20:13,14
Håpet for de døde er en oppstandelse	1 Kor 15:20-22, Joh 5:28,29
Den adamittiske død vil opphøre	1 Kor 15:26, Åp 21:4, Jes 25:8
Bare en liten hjord på 144 000 kommer til himmelen for å herske sammen med Kristus	Luk 12:32, Åp 14:1,3, Åp 5:9,10
De 144 000 blir født på ny som åndelige sønner av Gud	1 Pet 1:23, Joh 3:3, Åp 7:3,4
Den nye pakt er inngått med det åndelige Israel	Jer 31:31, Hebr 8:10-13
Menigheten er bygd på Kristus	Ef 2:20, Jes 28:16, Matt 21:42
Bønner skal rettes direkte til Jehova gjennom Kristus	Joh 14:6,13,14, 1 Tim 2:5
Bilder og statuer har ingen plass i tilbedelsen	2 Mos 20:4,5, 1 Kor 10:14
En kristen må sky spiritisme	5 Mos 18:10-12, Gal 5:19-21
Satan er verdens usynlige hersker	1 Joh 5:19, 2 Kor 4:4, Joh 12:31
En kristen kan ikke delta i felleskirkelige bevegelser	2 Kor 6:14-17, 11:13-15, Gal 5:9
En kristen må holde seg atskilt fra verden	Jak 4:4, 1 Joh 2:15, Joh 15:19, 17:16
Verdslige lover som ikke er i strid med Guds lover, må adlydes	Matt 22:20,21, 1 Pet 2:12, 4:15
Det er i strid med Guds lover å føre blod inn i kroppen, enten gjennom munnen eller gjennom årene	1 Mos 9:3,4, 3 Mos 17:14, Apg 15:28,29

Bibelens morallover må adlydes	1 Kor 6:9,10, Hebr 13:4, 1 Tim 3:2
Sabbatsbudet ble gitt utelukkende til jødene og ble opphevet sammen med Moseloven	5 Mos 5:15, 2 Mos 31:13, Rom 10:4, Gal 4:9,10, Kol 2:16,17
De kristne skal ikke ha en spesiell presteklasse eller bruke spesielle titler	Matt 23:8-12, 20:25-27, Job 32:21,22
Mennesket er ikke blitt til ved utvikling, men ved skapelse	Jes 45:12, 1 Mos 1:27
Ved sin tjeneste for Gud var Kristus et eksempel for oss	1 Pet 2:21, Hebr 10:17, Joh 4:34, 6:38
Dåp ved full nedsenkning i vann er et symbol på innvielse	Mark 1:9,10, Joh 3:23, Apg 19:4,5
De kristne må offentlig vitne om bibelens sannheter	Rom 10:10, Hebr 13:15, Jes 43:10-12

Et medlem uttaler seg

Jeg husker da jeg var 14 år i 1955 og skulle gå til konfirmasjon. Jeg hadde alltid vært interessert i kristendommen, og hadde mange spørsmål å komme med, men presten satte oss til å lære salmevers. Etter to ganger sluttet jeg. Jeg kjøpte meg en sykkel og begynte å dra til Holmestrand på møter hos Jehovas vitner. Og her fikk jeg alltid svar - fra Bibelen. Jeg ble en del av miljøet, og våren 1956 ble jeg døpt. Siden har det egentlig bare gått én vei.

En av de viktigste sakene for meg gjaldt nok helvete. Da farfaren min døde - og han var et godt menneske - ble det mye snakk om dette med helvete og fortapelse. Jeg var også på noen møter hos pinsevevnene. Da jeg forsto at det vanlige synet på helvete ikke stemte med Bibelens lære, ble jeg på en måte lettet.

En annen ting som opptok meg, og opptar meg fremdeles, er dette med krigen og kirkens forhold til militæret. Når kirken godtar militærtjeneste og krig, oppfatter jeg det som unnfalighet. For meg er det viktig å høre til i Jehovas vitner blant annet fordi vi tar konsekvensen av Bibelens ord om at vi ikke skal drepe.

Johan Borge, Tønsberg menighet

På nettet...

...er det mange hjemmesider som tar for seg Jehovas Vitner. Mange av dem er svært kritiske, mens andre er sympatiske. [Jehovas Vitners offisielle hjemmeside](#) i Norge er et naturlig startsted. Det er for øvrig skrevet flere relativt saklige artikler om Jehovas vitner etter at KRL ble innført som nytt fag i skolen - se f eks Winje: *Fra bønn til magi*, (1999), Sødal: *Barn med ulik tro* (2001) eller Eidhamar: *Religioner og livssyn* (2004 - alle på Høyskoleforlaget).